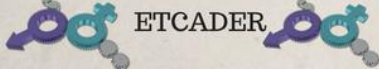

ERKEKLİK ve TOPLUMSAL CİNSİYET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Journal of Masculinity and Gender Studies

TÜRKİYE'DE ERKEKLİK KONUSUNDA ÜRETİLEN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN YAPISAL İNCELEMESİ Hacı ÖZDEMİR ¹

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezleri yapısal olarak incelemektir. Bu temel amaç kapsamında tezler; yıl, lisansüstü düzey, özgün dil, yazar cinsiyeti, danışman cinsiyeti, danışman unvanı, üniversite, enstitü, anabilim dalı, yöntem türü ve veri toplama aracı bakımından incelenmiştir. Çalışma kapsamında 1997-2018 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun resmi sitesindeki tez tarama merkezinde erkeklik konusunda arşivlenen 77 tez üzerinde çalışılmıştır. Araştırmada örnekleme yöntemi kullanılmamış evren üzerinde çalışılmıştır. Niteliksel olarak yürütülen çalışmada doküman inceleme veri toplama yöntemiyle toplanan veriler Yayın Sınıflama Formu ve Tez Sınıflama Formu ile sınıflanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış, içerik analiziyle elde edilen veriler bulgular bölümünde kategoriler halinde sınıflanarak frekans ve yüzde değerleri verilmiş, sonuç bölümünde ise bulgular tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Erkeklik
Lisansüstü Tez
Tez İnceleme
İçerik Analizi

Makale Hakkında

Gönderim Tar: 10.11.2018
Kabul Tar: 18.11.2018
Yayın Tar: 18.11.2018

STRUCTURAL INVESTIGATION OF GRADUATE THESIS ON MASCULINITY IN TURKEY

Abstract

The purpose of this postgraduate thesis studies about masculinity produced in Turkey is to analyze structurally. Theses within this main objective; year, graduate level, original language, author gender, consultant gender, consultant title, university, institute, department, method type and data collection tool were examined. Within the scope of the study, 77 theses on masculinity were studied in the thesis scanning center on the official website of the Higher Education Council (YÖK) between 1997-2018. The sampling method was studied in the unused universe. In the qualitative study, the data collected by document review data collection method was classified by Publication Classification Form and Thesis Classification Form. Content analysis was used in the analysis of the data. Data obtained by content analysis were classified into categories in the findings section, frequency and percentage values were given and results were discussed in the conclusion section.

Keywords

Masculinity
Postgraduate thesis
Thesis analysis
Content Analysis

Article Info

Received: 10.11.2018
Accepted: 18.11.2018
Published: 18.11.2018

¹ Hacı ÖZDEMİR, Psikolojik Danışman, nefier55@gmail.com

GİRİŞ

Feminizm; cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir harekettir (Hooks, 2012: 9) Bu anlayışa sahip feminist kuramcılar cinsiyet hiyerarşilerinin, erkek tahakkümüne dayalı sistemlerin kadınlar açısından yarattığı sonuçları ve bunların çözüm yollarını tartışmışlardır (Sancar, 2009: 15). Süreç içerisinde kadınların baskı altında ezilmesinin, ikincil konuma itilmesinin altına çizen cinsiyet eşitsizliği tartışmaları gelişerek 1970’li yıllardan itibaren ‘Kadın Çalışmaları’ kavramı adı altında yeni bir tartışma alanı haline gelmiştir. Söz konusu kadın çalışmaları alanı cinsiyete dayalı iktidar alanları yaratan ‘erkekliğin’ ne olduğu ve nasıl ele alınması gerektiği noktalarına yakın zamanlara dek değinmemiştir. Erkeklik hakkında konuşulmuş lakin politik, ideolojik ve akademik anlamda üzerinde durulmamıştır. Bu durumun sebebi, feminist kuramcılarının ve aktivistlerin tartışmalarında ataerkillik kavramı üzerine fazlaca yoğunlaşmasıdır (Sancar 2009: 23).

Feminist kuramcılar ilk tartışmalarda sınıf ve ırk ilişkilerini görmezden gelerek bütün kadınların ortak bir ‘ezilme’ deneyimini yaşadığını ifade etmişlerdir. Bu noktadan yola çıkarak bazı feminist kuramcılar bütün kadınların aynı ‘ezilme’ deneyimlerinden farklı olarak farklı kadınlık deneyimlerinin yarattığı farklı ezilme durumlarının olduğunu altını çizmişlerdir. Altı çizilen bu durum erkek çalışmalarının kapılarını aralamıştır. Bu gelişmede büyük payı olan feminist kuramcılar cinsiyet konusunda çıkar/ezilme temelinde tek boyuttan bakışın yerine, toplumsal süreçlerle iktidar ilişkilerini irdeleyen ‘fark’ kavramının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak erkekler alanında kadınların ezilmesinden kaynaklanan ortak bir çıkar alanı olduğunu ve farklı erkekliklerin farklı iktidar konumlarının olabileceğini ifade etmişlerdir. Tüm bunlar erkekliğin biyolojiye indirgenemeyeceğini, erkekliğin iktidar ilişkileri içerisinde var olan, sosyal bir inşa süreciyle şekillenen, çatışmalı bir kavram olduğunu ve sorgulama dışı tutulamayacağını destekleyici olmuştur (Sancar 2009: 24-25).

Erkeklik çalışmaları, toplumsal cinsiyet tartışmalarının başladığı 1970’li yıllardan itibaren Amerika ve Avrupa’da ortaya çıkmış yeni bir disiplindir (Maral 2004: 128). 1970’lerden başlayarak günümüze kadar erkeklik çalışmaları kapsamında yapılan çalışmaları üç döneme ayırmak mümkündür. Söz konusu dönemlerin kendine özgü bir yaklaşımı vardır (Türk 2008: 120-121).

1970’li yıllarda başlayan erken dönem erkek hareketi olarak da ifade edebileceğimiz birinci dalga erkek çalışmaları erkeklerin özgürleşmesine yönelik çalışmalar yapmışlardır. Erkeğin özgürleşmesini konu alan bu hareketin ilk ürünleri, Jack Nichols’un Men’s Liberation (1975) ve Warren Farrell’in The Liberated Man Beyond Masculinity: Free In Man and Their Relationships With Women (1974) isimli çalışmalarıdır. Herb Goldber, The Hazard of Being Male (1977) isimli kitabında genel olarak erkeklerin yaşamları boyunca sürekli bir denetim/kontrol altında olduğunu altını çizmiştir (Akça ve Tönel 2011: 21). Varrigan vd.’ne göre birinci dönem erkek hareketi çalışmaları erkeklerin kadınları baskı altına almasını ve erkekler arası güç ilişkilerini psikolojik açıdan açıklamaya çalışmışlardır. Yani birinci dönem erkek hareketi çalışmacılarına göre problemler, toplumsal olarak şekillenen cinsiyet ilişkilerinden değil de erkeklerin psikolojik problemlerinden kaynaklanmaktadır (Alemderoğlu ve Demirtaş 2004: 210).

Erkeklik çalışmalarının ikinci dalgası 1980’lerin başlarından itibaren ortaya çıkmış ve tek tip bir erkeklik modelinin olmadığı, biyolojik indirgemeci yaklaşımı benimseyen cinsiyet rolü teorisinin terkedildiği bir dalga olmuştur (Akça ve Tönel 2011: 25). Tek bir erkeklığın olmadığı, farklı erkekliklerin olduğunun alını çizen Connell beyaz, heteroseksüel, orta sınıf, heteroseksüel, orta yaşlı, tam gün iş sahibi gibi niteliklerine sahip ‘hegemonik erkeklik’ kavramını ortaya atmış, hegemonik erkeklik nitelikleri dışında yer alan erkeklik tiplerini tartışmaya açmıştır. Bu noktada Connell’in Toplumsal Cinsiyet ve İktidar (1987) ile Masculinities (1995) adlı çalışmaları erkeklik çalışmalarına yön verici çalışmalar olmuştur (Sancar 2009: 27).

Üçüncü erkeklik çalışmaları dergisi 1990’lı yıllarda ortaya çıkmış ve postyapısalcı teoriden oldukça etkilenmiştir. Bu dönemde yapılan çalışmalar edebiyat, kültür ve medya çalışmaları gibi alanları kapsayan multidisipliner biçimde yapılmıştır Akça ve Tönel 2011: 26). Çalışmalarda farklı erkeklikler üzerinde durulmuş ve erkeklik ‘toplumsal inşa’ kavramıyla ele alınmıştır (Sancar 2009: 27). Bu dönemde egemen eril iktidar tarafından baskı ve şiddete maruz kalan eşcinsel erkekler ve diğer azınlıkların farklı erkeklik deneyimleri, daha çok görünür olmaya başlamıştır (Hacısoftaoğlu ve Koca 2011: 74).

Türkiye’de 1990’lı yıllarda feminizm akademide konuşulmaya ve tartışılmaya başlamıştır. Bu yıllarda Batı’da erkeklik konusunda yapılan çalışmaların çevirileri yapılmaya başlanmıştır. Lynne Segal, Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler, Değişen Erkekler (1992); David Cohen, Erkek Olmak (1995); R. W. Connell, Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika (1998); Terrence Real, Erkekler Ağlamaz (2004), Pierre Bourdieu, Eril Tahakküm (2014) gibi çalışmalar Türkçeye çevrilmiştir (Hıdır, 2015: 20).

Türkiye’de erkeklik konusunda yapılan kapsamlıları olarak Deniz Kandiyoti’nin Ataerkil Örüntüler: Türk Toplumunda Erkek Egemenliğinin Çözümlemesine Yönelik Notlar’ (1988/2011) adlı makalesi, İsmail Hocaoğlu Eşcinsel Erkekler: Yirmi Beş Tanıklık (2002) çalışması, Tayfun Atay’ın Çin İşçi Japon İşçi: Cinsiyet ve Cinsellik Üzerine Antropolojik Değiniler (2004) adlı kitabı, Toplum ve Bilim, 101 Erkeklik sayısı (2004), Ayşe Saraçgil’in Bukalemun Erkek: Osmanlı İmparatorluğu’nda ve Türkiye Cumhuriyeti’nde Ataerkil Yapılar ve Modern Edebiyat çalışması (2005), Umut Tümay Arslan’ın Bu Kâbuslar Neden Cemil: Yeşilçam’da Erkeklik ve Mazlumluk (2005) kitabı, Bahadır Türk’ün Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkân Olarak Pierre Bourdieu (2008) makalesi, Serpil Sancar’ın Erkeklik İmkânsız İktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler (2009) çalışması ve Pınar Selek’in Sürüne Sürüne Erkek Olmak (2010) kitabı, Mehmet Bozok’un Soru ve Cevaplarla Erkeklikler (2011) kitabı, Nurseli Yeşim Sünbuloğlu’nun (2013) Erkek Millet Asker Millet: Türkiye’de Militarizm, Milliyetçilik, Erkek(lik)ler derlemesi ve Ayşe Akaltun’un (2015) Erkekler isimli derlemesi sayılabilir (Hıdır, 2015: 20-21). Yukarıda adı geçen çalışmaların yanında 2000’li yıllardan sonra erkeklik konusunda tezler, makaleler yazılmaya başlanmış ve çalışmaların zamanla sayısı artmıştır.

Bu çalışmanın amacı erkeklik konusunda kitaplar, makaleler, raporlar vb. çalışmalar gibi erkeklik çalışmaları literatürüne katkı sağlayan Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezleri yapısal olarak incelemektir. Lisansüstü tezlerin yapısal olarak incelenmesinin Türkiye’deki erkeklik çalışmalarının

günümüzdeki durumunu ve eğilimlerini göstereceği değerlendirilmektedir. Literatürde erkeklik konusunda tezlerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamış olup yapılan bu çalışmayla literatürdeki söz konusu boşluğun doldurulacağı ve konuyla ilgili yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin yapısal olarak incelenmesini amaçlayan bu çalışma aşağıdaki alt problemlere cevap arayacaktır;

Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin;

- 1) Yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2) Lisansüstü düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- 3) Özgün dillerine göre dağılımı nasıldır?
- 4) Yazarlarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
- 5) Danışmanlarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
- 6) Danışmanlarının unvana göre dağılımı nasıldır?
- 7) Üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 8) Enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- 9) Anabilim dalına göre dağılımı nasıldır?
- 10) Yöntem türüne göre dağılımı nasıldır?
- 11) Veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin yapısal olarak incelenmesini amaçlayan bu çalışma nitel bir araştırmadır. Şimşek ve Yıldırım’a (2016: 41) göre nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasının en temel niteliği, bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb. etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır (Şimşek ve Yıldırım, 2016: 73). Lisansüstü tezlerin incelendiği bu araştırmada tezlerin derinlemesine ve bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesine durum çalışması desenin önemli katkıları sağlayacağı düşünüldüğü için durum çalışması deseni seçilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 1997-2018 yılları arasında Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezler oluşturulmaktadır. Çalışmada örnekleme yöntemi kullanılmamış evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Lisansüstü tezlere Yükseköğretim Kurulu (YÖK)’nin resmi sitesindeki tez tarama merkezinden erişilmiştir. Lisansüstü tezlere erişilirken tarama terimi olarak ‘erkeklik’ kullanılmış ve kriter olarak lisansüstü tezlerin temel olarak erkeklik üzerine olanlarını arşivlemek amacıyla aranacak alan kısmı ‘tez adı’ olarak seçilmiştir. Tarama sonucunda 18 Kasım 2018 itibariyle 1997-2018 yıllarını arasında üretilmiş 77 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan lisansüstü tezlerin 15’inin erişimi kısıtlı olması sebebiyle tezlerin incelemesinde özet kısımlarından yararlanılmış, tezin yazarına ulaşılmış veya tezden üretilen makalelerden yararlanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Ulusal tez merkezi üzerinden ulaşılan 77 lisansüstü teze erişilerek tezlerden veri havuzu oluşturulmuştur. Veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Şimşek ve Yıldırım’a (2016: 189) göre doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi kapsar. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte de kullanılabilir. Forster’a (1995) göre doküman incelemesi beş aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar, dokümanlara ulaşma, ulaşılan dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır. Bu çalışmada da bu aşamalara uyulmuş ilk olarak lisansüstü tezlere ulaşılmış, orijinalliği kontrol edilmiş, veriler incelenmiş ve daha sonra incelenen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

Doküman inceleme tekniği ile toplanan veriler Sözbilir ve Kutu (2008) tarafından geliştirilmiş olan ve Çiltaş (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yayın Sınıflama Formu” ile sınıflandırılmıştır. Yayın sınıflama formu; tezin künyesi, üretildiği disiplin alanı, konusu, yöntemi, veri toplama araçları, örnekleme ve veri analiz teknikleri şeklinde yedi bölümden oluşmaktadır. Yayın sınıflama formuna ek olarak yazar tarafından tez yazarlarının, danışmanlarının cinsiyetlerini ve danışmanlarının unvanlarını sınıflamak amacıyla ‘Tez Sınıflama Formu’ oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmada Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen tezlerin yapısal olarak incelenmesi amaçlandığından verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Neuman’a (2010) göre ‘içerik analizi bir metnin veya dokümanın içeriğinin bütünü analiz etmemizi sağlar. Bunun yanında içerik analizi metin veya doküman içeriğinin tablo ve çizelgelere dönüştürülerek değerlendirme olanağı sağlar. İçerik analizlerinde yapılan kodlamalarla, araştırma problemlerine yönelik sıklık, yoğunluk ve alan gibi nitelikler belirlenir.’ İçerik analizinin bu güçlü yönleri düşünülerek lisansüstü tezlerin içeriğinin yapısının incelenmesi aşamasında tablo ve çizelgeler oluşturularak sıklık ve yoğunluk noktalarının belirlenmesi amaçlandığından içerik analizi seçilmiştir. Bu kapsamda lisansüstü tezler; yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına,

yazarların ve danışmanların cinsiyetlerine, danışmanların unvanlarına, veri toplama araçlarına, yöntem türlerine, özgün dillerine, lisansüstü düzeylerine göre sınıflanmış ve sınıflama sonucunda elde edilen veriler SPSS 17.0 paket programına girilmiş ve son olarak verilerin analizi gerçekleştirilerek frekans ve yüzde değerleri tablo halinde verilerek betimsel olarak sunulmuştur

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’de erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin doküman inceleme yöntemiyle yapısal incelemesi yapılmış ve lisansüstü tezlerden elde edilen veriler alt problemlere göre sınıflandırılarak frekans ve yüzde değerleri tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Frekans (n)	Yüzde (%)
1997	1	1,3
2000	1	1,3
2001	1	1,3
2002	3	3,9
2003	2	2,6
2004	2	2,6
2005	1	1,3
2007	2	2,6
2008	2	2,6
2009	4	5,1
2010	1	1,3
2011	4	5,1
2012	6	7,7
2013	7	9,0
2014	6	7,7
2015	13	16,8
2016	8	10,3
2017	5	6,4
2018	8	10,3
Toplam	77	100

Tablo 1 incelendiğinde erkeklik konusunda yazılan ilk tezin 1997 yılında yayımlandığı görülmektedir. Bu tez Hüseyin Altay’ın ‘Güç Mesafesi Erkeklik-Dişilik ve Belirsizlikten Kaçınmanın Başarıya Etkisi’ isimli tezidir. 2015 yılı 13 adet (%16,8) teze en çok tezin yazıldığı yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında 2012’den sonra erkeklik konusunda yazılan tez sayısında düzenli olmasa da artış olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin lisansüstü düzeyine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Lisansüstü Düzeylerine Göre Dağılım

Tür	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	67	87,0
Doktora	10	12,9
Toplam	77	100

Tablo 2 incelendiğinde yazılan 77 tezin 67’sinin (%87) yüksek lisans, 10’unun (%10) doktora tezi olduğu görülmektedir. Buna göre lisansüstü tezlerin büyük bir çoğunluğu yüksek lisans tezidir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin lisansüstü düzeyine göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Özgün Dillerine Göre Dağılım

Dil	Frekans (n)	Yüzde (%)
Türkçe	46	59,7
İngilizce	29	37,6
Fransızca	2	2,6
Toplam	77	100

Tablo 3 incelendiğinde tezlerin Türkçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde yazıldığı görülmektedir. Tezlerin 46’sı (%59,7) Türkçe, 29’u (%37,6) İngilizce ve 2’si (2,6) Fransızca dilinde yazılmıştır. Buna göre lisansüstü tezlerin yaklaşık %60’ının Türkçe dilinde yazılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yazarlarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Yazarlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	44	57,1
Erkek	33	42,8
Toplam	77	100

Tablo 4 incelendiğinde tezlerin yazarlarının 44’ünün (%57,1) kadın, 33’ünün (42,8) erkek olduğu görülmektedir. Buna göre kadın yazarlar erkek yazarlardan sayıca daha fazladır.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin danışmanlarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Danışmanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Yıl	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	53	68,8
Erkek	24	31,1
Toplam	77	100

Tablo 5 incelendiğinde tezlerin danışmanlarının 53’ünün (%68,8) kadın, 24’ünün (%31,1) erkek olduğu görülmektedir. Buna göre kadın danışmanlar tezlerin yazarlarında olduğu gibi erkeklerden daha fazladır.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin danışmanlarının unvana göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Danışmanlarının Unvana Göre Dağılımı

Yıl	Frekans (n)	Yüzde (%)
Profesör	21	27,2
Doçent	28	36,3
Dr. Öğretim Üyesi	27	35,0
Öğretim Görevlisi	1	1,3
Toplam	77	100

Tablo 6 incelendiğinde tez danışmanlarının 21’inin (%27,2) profesör, 28’inin (%36,3) doçent, 27’sinin (%35) doktor öğretim üyesi, 1’inin (%1,3) öğretim görevlisi olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları

Yıl	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hacettepe Üniversitesi	12	15,5
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	7	9,0
Ankara Üniversitesi	7	9,0
Boğaziçi Üniversitesi	5	6,4
Sabancı Üniversitesi	4	5,1
Akdeniz Üniversitesi	4	5,1
Ege Üniversitesi	4	5,1
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	3	3,9
Gaziantep Üniversitesi	3	3,9
Bahçeşehir Üniversitesi	2	2,6

İbrahim Doğramacı Bilkent Üniversitesi	2	2,6
Galatasaray Üniversitesi	2	2,6
İstanbul Bilgi Üniversitesi	2	2,6
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	2,6
Mersin Üniversitesi	2	2,6
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1,3
İstanbul Şehir Üniversitesi	1	1,3
Marmara Üniversitesi	1	1,3
Selçuk Üniversitesi	1	1,3
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	1,3
Anadolu Üniversitesi	1	1,3
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1,3
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	1,3
Kadir Has Üniversitesi	1	1,3
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	1,3
İstanbul Arel Üniversitesi	1	1,3
İstanbul Üniversitesi	1	1,3
Dumlupınar Üniversitesi	1	1,3
Uludağ Üniversitesi	1	1,3
Fatih Üniversitesi	1	1,3
İnönü Üniversitesi	1	1,3
Toplam	77	100

Tablo 7 incelendiğinde erkeklik konusunda en çok tez üreten üniversitenin 12 adet (%15,5) teze Hacettepe Üniversitesi olduğu görülmektedir. Hacettepe Üniversitesini; 7’şer adet (%9) teze Ortadođu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi takip etmektedir. Diğer taraftan Boğaziçi Üniversitesi 5 adet (%5,4), Sabancı Üniversitesi 4 adet (%5,1), Akdeniz Üniversitesi 4 adet (%5,1), Ege Üniversitesi 4 adet (%5,1) tez üretmişlerdir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımları

Dil	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sosyal Bilimler Enstitüsü	75	97,4
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2	2,6
Toplam	77	100

Tablo 8 incelendiğinde yazılan 77 tezin 75’inin (%97) sosyal bilimler, 2’sinin (%2,6) sağlık bilimleri enstitüsünden olduğu görülmektedir. Buna göre tezlerin tamamına yakını sosyal bilimler enstitüsünden çıkmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin anabilim dalına göre dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dalına Göre Dağılımları

Yıl	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sosyoloji Anabilim Dalı	27	35,0
Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı	12	15,5
Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı	8	10,3
İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	5	6,4
Kültürel Çalışmaları Anabilim Dalı	3	3,9
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı	5	6,4
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı	2	2,6
Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı	2	2,6
Psikoloji Anabilim Dalı	3	3,9
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	2	2,6
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	2	2,6
Siyaset Bilimi Anabilim Dalı	2	2,6
Grafik Anasat Dalı Anabilim Dalı	1	1,3
Batı Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı	1	1,3
İlköğretim Anabilim Dalı	1	1,3
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı	1	1,3
Toplam	77	100

*Genel Sosyoloji ve Metodolojisi Anabilim Dalı Sosyoloji Anabilim Dalı içerisinde değerlendirilmiştir

*Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı, Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı içerisinde değerlendirilmiştir.

*Kadın Araştırmaları, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Anabilim Dallarını Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı içerisinde değerlendirilmiştir.

*Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı içerisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde yazılan 77 tezin 27’sinin (%35) sosyoloji, 12’sinin (%15,5) radyo televizyon ve sinema, 8’inin (%10,3) kadın çalışmaları anabilim dallarından üretildiği görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yöntem türüne göre dağılımı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Yöntem Türüne Göre Dağılımları

Dil	Frekans (n)	Yüzde (%)
Nitel	69	89,6
Nicel	6	7,7
Karma	2	2,6

Toplam	77	100
---------------	-----------	------------

Tablo 10 incelendiğinde tezlerin 69’unun (%89,6) nitel, 6’sının (%7,7) nicel, 2’sinin (%2,6) karma araştırma yöntemini kullandığı görülmektedir. Buna göre tezlerin büyük bir çoğunluğunda nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Konuya İlişkin Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımları

Dil	Frekans (n)	Yüzde (%)
Doküman İnceleme	33	38,8
Görüşme	27	31,7
Anket	9	10,5
Literatür Taraması	9	10,5
Gözlem	4	4,7
Odak Grup Görüşmesi	2	2,3
Örnek Olay	1	1,1
Toplam	85	100

*Bazı araştırmalarda birden çok veri toplama aracı kullanıldığı için toplam veri aracı sayısı tez sayısı ile uyuşmamaktadır.

Tablo 11 incelendiğinde tezlerin 33’ünün (%38,8) doküman inceleme, 27’sinin (%31,7) görüşme, 9’unun (%10,5) anket, 9’unun (%10,5) literatür taraması veri toplama araçlarını kullandığı görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Türkiye’de 1997-2018 yılları arasında erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin yapısal incelemesini yapmak amacıyla YÖK veri tabanından ulaşılabilen 77 tez kategoriler doğrultusunda incelenmiş ve elde edilen bulgular kapsamında değerlendirmeler yapılmıştır.

Erkeklik konusunun da yazılan ilk tez 1997 yılında yazılmıştır. Erkekliğin 1997-2018 yılları arasında çalışma konusu olmuş ve 2012 yılından itibaren çalışmaların sayısında belirgin bir artışın meydana gelmiştir. 2015 yılı 13 çalışma (%16,8) ile en çok çalışma yapılan yıl olmuştur. Erkeklik konusunda 2000’li yıllardan sonra çalışmaların başlamasının Türkiye’de akademide feminizmin konuşulur, tartışılır olması sebebiyle toplumsal cinsiyet çalışmalarının yoğunlaşmasının olduğu düşünülebilir. Dünya genelinde olduğu gibi feminist tartışmaların, toplumsal cinsiyet tartışmalarının erkekliği sorunlu bir alan olarak sunmasının erkeklik çalışmalarına imkân sağladığı değerlendirilmektedir.

Üretilen lisansüstü tezlerden 67’si yüksek lisans 10’u doktora tezlerinden oluşmaktadır. Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve erkeklik çalışmalarının varlığı çok yenidir. Bu sebeple çalışmaların ve bu konudaki hassasiyetlerin, bilinç yükseltmelerin henüz yeni olması sebebiyle tezlerin düzeyinin yüksek lisans seviyesinde daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Konuya ilişkin üretilen lisansüstü tezlerin yazarların cinsiyetlerine baktığımızda 44’ü kadın 33’ü erkektir. Danışmanlarının cinsiyetlerine baktığımızda 53’ü kadın 24’ü erkektir. Tezlerin yazarlarında ve danışmanlarında kadınların sayıca daha fazladır. Evrensel olarak cinsiyet rejimi ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinde hangi niteliklere sahip olursa olsun kadınların daha fazla zarar gördüğü tartışılmaz bir gerçekliktir. Bu sebeple kadınların bu konuyu irdelemek, tartışmaya açmak ve değişim yaratmak adına erkeklik konusunda çalışma yaptıkları düşünülebilir. Diğer taraftan lisansüstü tezlerin danışmanlarının unvanlarına baktığımızda aralarında çok büyük farkların olmadığı görülmektedir. Danışmanların 21’i profesör, 28’i doçent, 27’si doktor öğretim üyesi, 1’i ise öğretim görevlisidir.

Erkeklik konusunda üretilen tezlere bakıldığında 12 teze Hacettepe Üniversitesi ilk sırada yer almaktadır. Hacettepe Üniversitesini 7’şer teze Orta Doğu Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi takip etmektedir. Diğer taraftan Boğaziçi Üniversitesi 5, Sabancı Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Ege Üniversitesi 4’er tez üreten üniversitelerdir. Söz konusu üniversitelerde erkeklik konusunda üretilen tezlerin diğer üniversitelere göre daha fazla olmasının sosyoloji ve kadın çalışmaları kürsülerinin güçlü ve yerleşik olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Daha önceki bölümlerde değinildiği gibi dünyada ve Türkiye’de erkeklik çalışmalarının kapılarını kadın çalışmaları alanı açmıştır. Bu noktada üniversitelerde kurulan Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri ve Kadın Araştırmaları veya Araştırmaları yüksek lisans ve doktor programları etkili olmuştur. Türkiye’de ilk olarak 1989 yılında İstanbul Üniversitesi’nde Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi kuruldu. Daha sonra 1993 yılında Kadın Araştırmaları Anabilim Dalı kuruldu. 1994 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde, 1995’te Ankara Üniversitesi’nde, 1999’da Ege Üniversitesi’nde Kadın Çalışmalarında yüksek lisans programları kuruldu. Kadın çalışmaları konusundaki çalışmalara bir nevi öncülük eden bu ilk kuruluşların ardından Türkiye’de birçok üniversitede Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma merkezi kuruldu. Günümüzde kadın çalışmaları alanında olduğu erkeklik çalışmaları alanında herhangi bir uygulama, araştırma merkezi veya yüksek lisans programı bulunmamaktadır.

Erkeklik konusunda üretilen 77 tezin 75’i sosyal bilimler enstitüsünden çıkmıştır. Sosyal Bilimlerin dünyanın ve hayatın insanı ve toplumsal taraflarını irdelemesinin bir sonucu olduğu düşünülebilir. İnsanı ilgilendiren ve toplumsal bir süreçle üretilen erkekliğin sosyal bilimler alanında daha fazla incelenmesinin doğal bir sonuç olduğu düşünülebilir.

Erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin 47’sinin yani yarısında fazlası Sosyoloji, Radyo Televizyon ve Sinema, Kadın Çalışmaları anabilim dallarından çıkmıştır. 27 teze sosyoloji en çok tez üreten anabilim dalıdır. ‘Sosyoloji, kendi özgünlüğü içinde toplumsal dünyayı anlamaya ve açıklamaya yönelmiş önemli bir sosyal bilimdir ve toplumsal olanı açıklama adına güçlü teorik yönelimlere sahiptir’

(Waters, 1994: 1). Bunlara ek olarak sosyoloji güçlü teorik gelenek yanında, sosyal gerçekliklere ilişkin açıklamalarında nesnel dayanaklarını edindiği metodolojik yönelimlere de sahiptir (Giddens, 2009: 11). Sosyolojinin sosyal gerçeklik olan çalışma alanı, metodolojisi ve yaklaşımı erkeklik çalışmalarına imkan sağlamış ve anabilim dalı en çok tez üretilen anabilim dalı olmuştur. Diğer taraftan Radyo televizyon ve sinema anabilim dalından 12 tez çıkmıştır. Tezlerin çalışma ortamları daha çok reklam, film, dizi gibi medya organlarının ürünleridir. Toplumsal cinsiyet şemsiyesi altında erkekliğin veya kadınlığın toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde medyada eşitsiz bir biçimde sergilenerek tekrar tekrar yeniden üretilip inşa edildiği aşikârdır. Bu sebeple yazarların erkekliğin sunulup, inşa edilip yeniden üretildiği medyatik ortamları incelemek istediği düşünülebilir. 8 tez de kadın çalışmaları anabilim dalından çıkmıştır. Kadın çalışmaları anabilim dalının temel çalışma alanları feminizm ve toplumsal cinsiyet olduğu düşünüldüğünde erkeklik konusunda tez üreten anabilim dalları arasında üst sıralarda yer alması yerinde bir durumdur.

Erkeklik konusunda üretilen lisansüstü tezlerin 69’u nitel, 6’sı nicel ve 2’si karma yöntemdedir. Bununla birlikte tezlerde veri toplama araçları olarak çoğunlukla doküman inceleme 33, görüşme 27, anket ve literatür taraması 9’ar adet kullanılmıştır. Tezlerde genel olarak bireylerle görüşmeler yapılmış, dizi, film, roman, öykü metinleri incelenmiş. Bu durum yazarları niteliksel araştırmalar yapmaya ve nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan doküman inceleme ve görüşme gibi veri toplama yöntemlerini kullanmaya yönlendirmiştir. Bunun yanında genel olarak nicel araştırmalarda kullanılan anket yöntemi de kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

Akça, E. ve Tönel, E. (2011). “Erkek(lik) Çalışmalarına Teorik Bir Çerçeve: Feminist Çalışmalardan Hegemonik Erkekliğe”, Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil içinde, der. İlker Erdoğan, İstanbul: Kalkedon Yayınları, s. 11- 39.

Alemdaroğlu, A. N. Demirtas. “Biz Türk Erkeklerini Böyle Bilmezdik!: Mynet’te

Erkeklik Halleri", Toplum ve Bilim, Sayı 101, Güz 2004, s.206-224

Çiltaş, A. (2012). 2005-2010 yılları arasında matematik eğitimi alanında Türkiye’de yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının içerik analizi. The Journal of Academic Social Science Studies, 5 (7), 211-228.

Foster, N. (1995). The Analysis Of Company Documentations. In C. Cassell & G. Symon (Eds.), Qualitative Methods İn Organizational Research: A Practical Guide. London: Sage

Giddens, A. (2009). “Sosyolojinin Kapsamı”, Sosyoloji: Başlangıç Okumaları, Editör: A. Giddens, Çeviren: G. Altaylar, İstanbul, Say Yayınları

Hooks, b. (2012). Feminizm Herkes İçindir,(çev. Ece Aydın, Berna Kurt, Şirin Özgün, Aysel Yıldırım), İstanbul: bgst Yayınları.

Hacısofıtaoğlu, İ. ve Koca, C. (2011) "Spor Medyasında Hegemonik Erkekliğin (Yeniden Üretimi):Delikanlı Gibi Yaşayın, Delikanlı Gibi Oynayın " Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil içinde der. İlker Erdoğan, İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

Hıdır, N. (2015). Erkeklik Kimliğindeki Değişimlerin Sorgulanması. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı. İzmir

Maral, E. (2004). "İktidar, Erkeklik ve Teknoloji", Toplum ve Bilim, 101, s. 127- 143.

Neuman, W. L. (2010, çev. Özge, S). Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar. İstanbul: Yayın Odası Yayınları.

Sancar, S. (2009). Erkeklik: İmkânsız İktidar, Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler, İstanbul: Metis Yayınevi.

Sözbilir, M. & Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. Essays in Education, Special Issue, 1-22. Online [<http://www.usca.edu/essays>].

Türk, B. (2008). "Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkân olarak Pierre Bourdieu", Toplum ve Bilim, 112, s. 119- 147.

Waters, M.(1994). Modern Sociological Theory, London, Sage Publication

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık